1. Wprowadzenie obowiązkowych zajęć ekologicznych i klimatycznych w polskich szkołach

Edukacja klimatyczna musi być kompleksowo zintegrowana z programem nauczania, zatem powinna być uwzględniona w ramach większości przedmiotów i dziedzin nauki. Uczniowie i uczennice muszą poznać naukowe, społeczne i etyczne aspekty kryzysu klimatycznego.

Trwający kryzys klimatyczny i bioróżnorodności jest złożonym problemem naukowym, społecznym i etycznym, a jego złagodzenie wymaga całościowego i kompleksowego zrozumienia jego przyczyn i konsekwencji. Uczniowie i uczennice muszą być wyposażeni w umiejętność tworzenia powiązań między różnymi aspektami kryzysu i krytycznego myślenia poprzez angażujące, skupione na uczniu kształcenie się we wszystkich, powiązanych z problemem dziedzinach.

Edukacja klimatyczna musi być dostępna dla wszystkich, bez względu na tożsamość etniczną, pochodzenie, wiek, płeć czy status społeczny oraz zapewniona na każdym szczeblu nauczania. Edukacja klimatyczna powinna być zapewniana od przedszkoli, przez szkoły po szkolnictwo wyższe.

Trwający kryzys klimatyczny i bioróżnorodności nie zna granic, wpływa na obecne i przyszłe pokolenia, a przeciwdziałanie mu i łagodzenie jego skutków wymaga globalnej współpracy. Tylko dzięki zapewnieniu wszystkim dostępu do edukacji klimatycznej, państwa będą mogły dzielić się wspólnym rozumieniem kryzysu i wdrażać skuteczne, długotrwałe rozwiązania w skali globalnej.

Klimatyczny Dialog Młodzieży uważa za konieczne utworzenie osobnego przedmiotu poświęconego edukacji ekologicznej i klimatycznej w szkołach podstawowych oraz szkołach ponadpodstawowych

Jesteśmy świadomi i świadome, że młodzież już teraz musi przyswoić ogromną ilość materiału. W związku z tym proponujemy, aby przedmiot ten przybrał formę zaliczenia lub warsztatów, a uzyskana ocena nie liczyłaby się do średniej ocen. Projekt zakłada, że zajęcia odbywałyby się w wymiarze 8 godzin lekcyjnych podczas semestru – oznacza to, że zajęcia odbywałyby się co dwa tygodnie. Ponadto proponujemy, aby były one prowadzone rotacyjnie przez

nauczycieli geografii, biologii, wiedzy o społeczeństwie oraz fizyki – w konsekwencji szkoła nie musiałaby zatrudniać dodatkowej kadry nauczycielskiej.

Równocześnie Klimatyczny Dialog Młodzieżowy postuluje o wprowadzenie nauki o klimacie i ekologii w ramach następujących przedmiotów: biologia/edukacja przyrodnicza, chemia, geografia, wiedza o społeczeństwie, język polski, historia, fizyka, technika, edukacja dla bezpieczeństwa, podstawy przedsiębiorczości oraz edukacji wczesnoszkolnej. Pozwoli to przekazywać wiedzę w sposób interdyscyplinarny, który odzwierciedla powiązania między kryzysem klimatycznym i innymi dziedzinami nauki. Skuteczne wprowadzenie edukacji klimatycznej i ekologicznej wymaga skupienia się na modernizacji i aktualizacji treści oraz zwiększeniu zakresu materiału dotyczącego klimatu, bioróżnorodności, ekologii i nauki o środowisku, w ramach wyżej wymienionych przedmiotów.

Ponadto Klimatyczny Dialog Młodzieżowy dostrzega konieczność sprawdzenia i zweryfikowania treści pod względem zgodności ze stanem wiedzy naukowej w pozostałych przedmiotach, np. w językach obcych (uczniowie i uczennice powinni poszerzać swój zakres słownictwa o te powiązane z tematyką zmiany klimatu, treści zawarte w tekstach powinny być zgodne z faktami naukowymi). Na przedmiotach niezwiązanych bezpośrednio z tematyką kryzysu klimatycznego i bioróżnorodności powinny pojawiać się wątki czy treści powiązane z tymi zagadnieniami.

Jednocześnie edukację klimatyczną i ekologiczną, zwłaszcza w związku z zagadnieniami lokalnymi w zakresie swoich obecnych kompetencji i możliwości, powinny zapewniać samorządy.

2. Nauczycielki i nauczyciele muszą zostać przeszkolone i przeszkoleni w zakresie edukacji klimatycznej oraz otrzymać przykładowe scenariusze lekcji i materiały dydaktyczne.

Bez skutecznie i odpowiednio wyszkolonej kadry nauczycielskiej uczniowie i uczennice nie będą prawidłowo przygotowani do aktywnego wniesienia swojego wkładu w budowę lepszego, bardziej sprawiedliwego i zrównoważonego społeczeństwa oraz rozwiązywanie trwającego kryzysu klimatycznego i różnorodności biologicznej. Nauczyciele muszą otrzymać wiedzę i narzędzia niezbędne do włączenia edukacji klimatycznej do swoich przedmiotów i dziedzin

nauki w kontekście ich programów nauczania poprzez obowiązkowe szkolenie i ciągły rozwój kompetencji w tym obszarze. Treść szkoleń musi być zgodna z najnowszą wiedzą naukową, a osoby prowadzące szkolenia powinny być kompetentne i posiadać wiedzę ekspercką w nauczanych dziedzinach. Formuła szkoleń powinna być angażująca dla nauczycieli, powinna być też miejscem otwartym na dyskusję, pytania i wymianę doświadczeń. Przekazywana wiedza powinna też uwzględniać zarówno lokalne jak i globalne aspekty kryzysu klimatycznego i bioróżnorodności.

Nauczycielki i nauczyciele powinny i powinni otrzymać wskazówki i szkolenia dotyczące prowadzenia lekcji w sposób warsztatowy oraz moderowania dyskusji w klasie. Powinna zostać stworzona także lista dobrych praktyk edukacyjnych dla szkół i kadry nauczycielskiej (np. organizacja debat, promowanie postaw proekologicznych i prospołecznych poprzez nagradzanie wyższą oceną z zachowania, tworzenie szkolnych kół naukowych poświęconych tematyce ekologicznej, organizacja konkursów na tematy klimatyczne i ekologiczne, czy organizacja spotkań z ekspertami i ekspertkami oraz pokazów filmowych, uświadamianie rodziców na temat problemów ekologicznych, kryzysu klimatycznego i bioróżnorodności).

MEiN we współpracy z MKiŚ, ekspertkami i ekspertami oraz podmiotami akademickimi powinien jak najszybciej przygotować i rozpromować rzetelne i zgodne ze stanem wiedzy naukowej scenariusze lekcji o klimacie, treści i filmy możliwe do wykorzystania podczas lekcji przedmiotów i godziny wychowawczej. Kadra nauczycielska zobligowana jest posiadać umiejętność wyszukiwania sprawdzonych i merytorycznych treści, które pozwoliłyby na dostarczenie uczniom najbardziej aktualnej wiedzy na temat kryzysu klimatycznego i bioróżnorodności. Ministerstwa powinny promować istniejące rzetelne źródła i platformy zdobywania wiedzy o klimacie (np. portal Nauka o klimacie, podręcznik Klimatyczne ABC).

3. Placówki edukacyjne muszą zapewniać narzędzia i wsparcie, dzięki którym pomogą uczniom i nauczycielom w radzeniu sobie z depresją klimatyczną i problemami ze zdrowiem psychicznym.

Depresja klimatyczna i problemy ze zdrowiem psychicznym narażają wszystkie pokolenia na ryzyko niezdolności do nauki lub pracy, negatywnie wpływając na jakość ich życia i poczucie sprawczości oraz pociągając za sobą znaczne koszty społeczne. Dbanie o zdrowie psychiczne uczniów i nauczycieli ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia im dobrego

samopoczucia i zdolności do bycia aktywnymi członkami społeczeństwa. Konieczne jest dostrzeżenie tego problemu oraz wprowadzenie zmian wspierających społeczność szkolną w walce z depresją klimatyczną. Kadra pedagogiczna powinna zostać uświadomiona na temat powszechnego występowania tego problemu i jego przyczyn. Nauczyciele powinni też umieć dostrzegać objawy podobnych problemów u swoich uczniów oraz znać możliwe formy wsparcia i rozwiązań. Istotne jest również uwrażliwienie nauczycieli na sposób przekazywania treści na temat kryzysu klimatycznego i bioróżnorodności by nie pogłębiać występowania tego zjawiska. Wsparcie w dostrzeganiu i radzeniu sobie z tym problemem wśród młodzieży powinno być też zapewnione ze strony rodziców, w tym celu konieczne jest również przeprowadzanie odpowiednich spotkań uświadamiających ich na ten temat. Ważna jest też rola i pomoc dla społeczności szkolnej zapewniana przez psychologów i pedagogów szkolnych.

4. Placówki edukacyjne muszą przestrzegać zasad zrównoważonego rozwoju i być innowatorami w tej dziedzinie, dlatego zarówno wszystkie już powstałe jak i te nowobudowane muszą stać się neutralne klimatycznie do 2030 roku.

W związku z tym, że celem placówek oświatowych powinno być przekazywanie podstawowej wiedzy i umiejętności związanych z trwającym kryzysem klimatycznym i bioróżnorodności, powinny również same stanowić przykład i być motorem innowacji w walce z zagrożeniem. Powinny też zwracać uwagę na zrównoważone wykorzystywanie zasobów i starać działać się zgodnie z zasadą less waste. Tereny szkolne powinny też spełniać funkcję czynną biologicznie i stanowić miejsce rozwoju postaw poszanowania i opieki nad zielenią (poprzez łąki kwietne, różnorodne ogródki itp). Biblioteki szkolne powinny zostać wyposażone w aktualne, rzetelne i łatwo dostępne źródła wiedzy o klimacie, ekologii i środowisku naturalnym, szczególnie dotyczące problematyki lokalnej. Budując placówki edukacyjne z myślą o ich zrównoważonym funkcjonowaniu od samego początku, można uniknąć znacznych kosztów w przyszłości, gdy społeczeństwo będzie zmuszone coraz bardziej dostosowywać się do realiów nadchodzącego kryzysu.

5. Za istotne uważamy nauczanie przez doświadczanie (experiential learning) w podstawie programowej. Zajęcia o zagrożeniach, technologiach, ekoinnowacjach i zrównoważonym rozwoju powinny być praktyczne i angażujące.

Uważamy, że koniecznym jest wprowadzenie do programu nauczania wycieczek do lokalnych form ochrony przyrody w szczególności rezerwatów, parków krajobrazowych i parków narodowych. W ramach edukacji na wszystkich poziomach edukacyjnych uczniowie i uczennice powinni wyróżniać takie formy jak użytki ekologiczne i pomniki przyrody jako najbardziej powszechne formy ochrony przyrody w kraju oraz rozumieć, a także znać zasady panujące na terenie takich obiektów jak parki narodowe i rezerwaty przyrody. Szczególnie istotne jest, aby uczniowie i uczennice mieli możliwość poznania i odwiedzenia cennych przyrodniczo obszarów w okolicach swojego miejsca zamieszkania.

W ramach zajęć typu technika czy proponowany przez nas przedmiot edukacji klimatycznej mogłyby być realizowane zajęcia dotyczące wyzwań ekologicznych. Przykładowo obserwowanie zmian w przyrodzie i dostrzegalnych skutków zmian klimatu w swoim najbliższym otoczeniu i regionie, koncepcja miasta zrównoważonego i wyzwania związane z adaptacją miast do zmian klimatu na przykładzie własnej miejscowości, wycieczki do lasów mające na celu omówienie różnorodnych funkcji społecznych, ekologicznych i gospodarczych lasów oraz ich roli w kształtowaniu lokalnej bioróżnorodności i przeciwdziałaniu skutkom zmiany klimatu. Zajęcia powinny też promować rozwój nauki obywatelskiej jako metody włączania społeczeństwa we wsparcie badań naukowych i ich lepszego zrozumienia.

Wprowadzenie przykładów technologii środowiskowych wraz z ich omówieniem, przykładowo na zajęciach technicznych, ułatwiłoby uczniom i uczennicom podejście do wprowadzanych zmian i otwartość na rozwiązania, które mogli “namacalnie” poznać.

6. Postulujemy zbudowanie muzeów historii naturalnej i miejsc, gdzie można zobaczyć i doświadczyć tego jak zmienia się na przestrzeni czasu klimat i biosfera.

Obecnie w Polsce brakuje przestrzeni, w których można by doświadczyć i lepiej poznać kwestie wpływu zmian klimatu na nasze otoczenie. Podkreślamy potrzebę budowania placówek na wzór obecnych w innych krajach Muzeów Historii Naturalnej czy Historii

Klimatu, które stanowiłyby miejsce przedstawiania zarówno historii powstawania życia na ziemi i wpływu specyficznego klimatu na zmiany ewolucyjne, ale i skupiałyby się na współczesnych wyzwaniach środowiskowych.

7. Placówki edukacyjne muszą przejąć inicjatywę w rozwijaniu odpowiedzialności za przyrodę i społeczeństwo, a także angażować młodzież w praktykowanie aktywnego obywatelstwa.

W obecnych czasach bezprecedensowych kryzysów ekologicznych i społecznych ważne jest, aby uczniowie i uczennice jak najwcześniej angażowali się w budowę debaty wokół tematów społecznych oraz rozwijali głęboki szacunek i poczucie odpowiedzialności za naturę oraz sprawiedliwy kształt społeczeństwa. Szkoły odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu systemu wartości swoich uczniów i uczennic, a tym samym wartości całego społeczeństwa i wyborów dotyczących stylu życia. Szkoły i kuratoria nie powinny więc zniechęcać, a zachęcać młodzież szkolną oraz nauczycielki i nauczycieli do praktykowania aktywnego obywatelstwa poprzez działania i akcje społeczne powiązane z tematyką klimatyczną i ekologiczną.